

The state of education for elderly people in Ukraine has been updated, ways of reforming and developing third-age universities have been outlined. An algorithm for the development of education for elderly people in Ukraine is derived, the starting steps for reform in this industry are indicated.

Key words: *education of the elderly, active labor activity of adults, expansion of employment opportunities for the elderly, demographic situation.*

УДК 378

БУЛДА А.А.,
доктор педагогічних наук, професор,
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова,
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАГІСТРІВ ПРАВА В ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Професійно-педагогічна підготовка магістрів права в педагогічному університеті має на меті ґрунтовне оволодіння магістрами знаннями в галузі теорії і практики педагогіки і психології вищої школи формування компетентностей педагогічної діяльності виконання професійних функцій викладача вищої школи, проведення науково - дослідницької роботи і керівництво студентської наукової діяльності в сфері організації і проведення навчально-виховного процесу в університеті. Ключові компетентності це: - політичні та соціальні компетенції, в тому числі здатність приймати на себе відповідальність, брати участь у прийнятті групових рішень, розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом, брати участь у підтримці та покращенні демократичних інститутів; - компетенції, пов'язані із життям у багатокультурному суспільстві, в тому числі спроможність протидіяти проявам расизму та ксенофобії, повага та здатність жити з людьми інших культур, мов та релігій; компетенції, що відносяться до володіння усною та писемною комунікацією, володіння іноземними мовами; - компетенції, пов'язані із поширенням інформатизації суспільства, в тому числі комп'ютерна грамотність та здатність до критичного сприйняття інформації, що поширюється ЗМІ, рекламою; - здатність навчатися протягом життя в контексті професійної й соціальної життєдіяльності. Однією з головних тенденцій у розвитку сучасної педагогічної науки є переорієнтація на особистість. У ХХІ столітті в процесі диференціації та інтеграції науки виникають нові, ще складніші деонтологічні проблеми. Зокрема, увійшли до практичного поля дослідницького пошуку й різні аспекти аналізу правової реальності. У дослідженнях деонтології виникає розуміння проблеми належного і статусу дозволів в контексті поняття правової культури. Деонтологія стає одним з напрямків виховання, який тісно пов'язаний із етикою та правовою культурою, що сприяє їх цілями та практичній реалізації.

У зв'язку з викладеним, постає абсолютно очевидна необхідність створення рамок педагогіки нового цілком самостійного наукового напрямку - деонтологічної педагогіки. Деонтологічна педагогіка має свій об'єкт у вигляді контингенту осіб та груп осіб, які володіють у зв'язку зі своєю компетенцією владними перевагами Щодо інших осіб. Вона має також власний предмет дослідження, яким є теоретико-методологічні та практичні засади деонтологічного виховання контингенту згаданих вище осіб. Деонтологічна педагогіка вже має специфічні методи аналізу і синтезу реалій педагогічного процесу, в тому числі такі, що засновані на постнекласичній онтології й синергетиці і спрямовані на Формування особистості, духовні та ділові якості якої відповідають вимогам сучасності. З етикою деонтологічну педагогіку зближує те, що її об'єктом є особистість в усіх своїх моральних проявах, але відрізняє те, що її предметом є процес і методи виховання. З галузевими та професійною (як частиною галузевої) деонтологічну педагогіку зближує те, що всі вони вивчають закономірності спеціальної підготовки людей до певних видів діяльності. Але деонтологічна педагогіка зосереджує увагу на одній, цілком певній та надзвичайно важливій стороні людської діяльності - дотриманні морального обов'язку і належної професійної поведінки. Метою юридичної педагогіки є виховання юристів в дусі суворого дотримання права, соціальної справедливості та дотримання морального обов'язку.

Навчальним планом даної спеціальності передбачено вивчення курсу «Педагогіка та психології вищої школи» в обсязі 90 годинних (три кредити ECTS). Аналіз навчальної і робочої програми з даного курсу засвідчує, що основними завданнями даного курсу є: забезпечення розуміння студентами – магістрантами цілісного процесу становлення і розвитку системи вищої освіти в Україні, педагогічних та психологічних закономірностей і особливостей сучасного освітнього простору. Вивчаючи курс, студенти повинні зрозуміти сутність сучасних тенденцій розвитку вищої школи в контексті створення європейського регіону вищої освіти, її інтернаціоналізації. Засвоюючи змістові модулі магістри права

мають опанувати знаннями і розумінням основних педагогічних і психологічних положень, принципів організації навчального процесу з вищої школи.

Для магістрів права важливо засвоїти зміст і основні вимоги законодавчих і нормативно-правових актів, щодо організації та управління навчальними процесами у вищій школі. Поряд з цим студенти мають опанувати системними психологічними знаннями в сфері міжособистісної освітньої взаємодії і комунікації, створення психологічно комфортного освітнього простору.

Важливим завданням в сфері психолого-педагогічної підготовки студентів є практична і методична складова їх професорами. Це опанування і практичне застосування різних форм організації освітнього процесу, використання сучасних методик вирішення пізнавальних завдань, володіння психологічними техніками і методами, що дозволить ефективно створювати та розвивати систему викладач-аудиторія-студент. Слід зазначити, що важливого значення в системі професійної підготовки магістрів права є виховання особистісних якостей педагога. Це і правове, екологічне, моральне, деонтологічне, національне, правове виховання та інші.

Реалізація мети і завдань курсу «Педагогіка та психологія вищої школи» здійснюється в процесі формування таких основних компетентностей, яких можна поділити на дві групи.

Перша група це загально-професійні компетентності (методологічні, психолого-педагогічні, інформаційні, комунікативні, навчально-методичні, дослідницькі, управлінські).

Друга група передбачає формування професійно посадових компетентностей (нормативно-правові, організаційно – правові, предметні, проектно-конструктивні, контрольно-оцінювальні, прогностичні, особистісно-психологічні).

Звичайно даний поділ є дещо умовним але він в цілому відображає ті результати навчання, які пов'язані з тим що повинен знати і вміти студент який вивчає дану дисципліну. Так, наприклад, формуючи проектно-конструктивну компетентність студенти повинні знати про сучасні підходи до моделювання педагогічної діяльності, вміти проектувати суб'єктні відносини «викладач-студент» на рівні співпраці та співтворчості в навчальному процесі.

Формуючи особистісно-психологічну компетентність студент повинен вміти здійснювати рефлексію власної діяльності з метою оптимізації саморозвитку, критично аналізувати результати власної діяльності, планувати та реалізовувати задачі особистісного саморозвитку.

Вивчаючи перший змістовий модуль «Теоретичні засади та історико-системний аналіз процесу становлення і розвитку вищої школи в Україні і світі» студенти засвоюють основні парадигмальні напрямки розвитку педагогіки та психології вищої школи, здійснюють ретроспективний аналіз та оцінку сучасного стану і визначення перспектив розвитку педагогічних та психологічних знань. В цьому контексті важливо акцентувати увагу майбутніх магістрів-правознавців на генезис вищої освіти в Україні від Острозької академії до сьогодення.

Розкриваючи психологічні основи професійного становлення і готовності магістрів права до самостійної професійної діяльності викладач акцентує увагу студентів на психологічну характеристику студентського віку, методи психологічних досліджень основні напрямки розвитку психології вищої школи.

Студенти залучаються до діагностики навчальної діяльності як самодетермінованого процесу, визначають мотивацію, стимули в освітньому процесі розвиток творчого мислення його критерії. Акцентується їхня увага на психологічні особливості магістра права, умови успішного професійного самовизначення. Аналізуючи психологічну службу університету студенти усвідомлюють завдання, основні види психологічної служби, сутність соціально-психологічного супроводу та оптимізації освітньо-виховного процесу.

Змістовий модуль «Сутність і зміст процесу навчання у вищій школі» вирішує завдання пов'язані з знаннями особливостей організації навчально-методичної, наукової роботи, організації освітнього процесу у вищій школі, психологічних особливостей професіогенезу викладача.

Протягом навчання студенти виконують різні за своїм характером, рівнем складності та за змістом наукові роботи, реферати, доповіді, презентації, магістерські дослідження. Компетентнісний підхід до організації процесу професійної підготовки магістрів права забезпечує реалізацію процесу виховання особистості майбутнього фахівця. Студенти вивчають психологію освітніх колективів (студентської групи викладацького колективу) проблеми лідерства у студентській групі, соціально-психологічні феномени у трудовому колективі, опановують поняття про психологічну культуру особистості такі її складові як психологічна грамотність, цілісно - смисловий компонент, культуротворчість та рефлексія, знайомляться і основами тренінгу і діагностики комунікативної компетентності.

Змістовий модуль «Організація та управління закладами вищої педагогічної освіти» забезпечує формування компетентностей пов'язаних їх знаннями нормативно-правових засад організації і управління освітнім процесом у вищій школі. Для магістрів права це важлива складова їх професійної підготовки.

Знайомство з стандартами освітньої діяльності сутністю ліцензування, акредитації, структурою навчального плану, навчальної та робочої програмами дає можливість сформулювати у студента розуміння сутності організації і управління закладами вищої освіти.

Таким чином організація процесу формування психолого-педагогічних компетентностей у студентів магістрів права при викладанні курсу «Педагогіка і психологія вищої школи» є важливим напрямом професійної підготовки майбутніх фахівців. Сучасна методика реалізації, відповідних завдань дозволяє успішно вирішувати цю проблему. Запровадження європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи, кредитно-модульної системи, сучасних форм навчання, дистанційного навчання, чітка система підсумкових контрольних заходів забезпечує підготовку кваліфікованих, конкурентно-спроможних фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки магістрів за контекстно-тьюторською технологією галузі знань 01 Освіта, спеціальності 011 Науки про освіту (Педагогіка вищої школи) за ред. Н.М. Дем'яненко.-К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. –Ч.І.-195с.
2. Педагогіка вищої школи: підручник К. НПУ ім. М. П. Драгоманова 2009 р. 280 с.
3. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи, видання Дакор, методичний посібник 2020, 178с.
4. В.І.Ортинський Педагогіка вищої школи. Львів Вид-во Львівська політехніка 2017р. 500с.

Булда Анатолій Андрійович. Формування психолого-педагогічних компетентностей магістрів права в процесі їх професійної підготовки

Формування педагогічних компетентностей магістрів права є важливим напрямком підготовки фахівців в галузі теорії і практики педагогіки і психології вищої школи. Навчальний план даної спеціальності передбачає вивчення курсу «Педагогіка та психологія вищої школи» в обсязі трьох кредитів ECTS. Вивчаючи перший змістовий модуль «Теоретичні засади та історико – системний аналіз процесу становлення і розвитку вищої школи в Україні і світі» студенти засвоюють основні парадигми розвитку педагогіки та психології вищої школи. Змістовий модуль «Сутність і зміст процесу навчання у вищій школі» вирішує питання формування компетентностей магістрів права в контексті організації навчально – виховного процесу у вищій школі. Модуль «Організація та управління закладами вищої педагогічної освіти» дає можливості для формування професійно посадових компетентностей.

Bulda A. Formation of psychological and pedagogical competencies of masters of law in the process of their professional training

The formation of pedagogical competencies of masters of law is an important area of training in the field of theory and practice of pedagogy and psychology of higher education. The curriculum of this specialty provides for the study of the course "Pedagogy and Psychology of Higher Education" in the amount of three ECTS credits. Studying the first content module "Theoretical principles and historical - system analysis of the process of formation and development of higher education in Ukraine and the world" students learn the basic paradigms of development of pedagogy and psychology of higher education. The content module "The essence and content of the learning process in higher education" solves the issue of forming the competencies of masters of law in the context of the organization of the educational process in higher education. The third module "Organization and management of institutions of higher pedagogical education" creates the conditions and provides opportunities for the formation of professional competencies of future masters of law.